

Transparentnost Srbija
Transparency Serbia

Transparentnost Srbija

pregled aktivnosti

januar 2020. godine

Bilten broj 1/2020

Sadržaj:

Aktivnosti	2
Pod lupom.....	6
Korupcija u određivanju obaveza paušalaca	6
Šta je iza predloga da Vučić bira sudije i tužioce	7
Nije stvar u registru lobista već u procesu lobiranja.....	7
Nevidljive nabavke pravnih usluga javnih preduzeća	8
Najavljeni Zakon o utvrđivanju porekla imovine ne uliva optimizam.....	8
Saopštenja.....	11
Zakon o posebnim postupcima podriva sistem javnih nabavki.....	11
Konferencije	13
Srbija u donjoj polovini svetske liste na Indeksu percepcije korupcije	13
Inicijative i analize	15
Dokumenti o rekonstrukciji Trga Republike.....	15
Mediji.....	16
Vlada ne poštuje pravila koja je sama donela	16
Ne dam v.d. stanje.....	18

Aktivnosti

Transparentnost Srbija rekapitulirala je svoj rad u 2019. godini. Naša organizacija se [finansira](#) samo iz projekata koje realizujemo. Među projektima na kojima smo radili u protekloj godini su:

- Lobiranje pre Zakona o lobiranju (analizirali smo obrasce i odlike prakse lobiranja u Srbiji u periodu od ponovnog uspostavljanja demokratije – 1990. godine, do usvajanja prvog Zakona o lobiranju 2019. i organizovali pet okruglih stolova, u Novom Pazaru, Novom Sadu, Nišu, Šapcu i Beogradu, za novinare, aktiviste civilnog društva, funkcionere i službenike kako bismo ih upoznali sa značajem i ključnim odredbama ovog zakona, kao i mogućnostima da ga koriste u svom radu,
- Indeks transparentnosti lokalnih vlasti LTI 2019 – na osnovu 95 indikatora ocenili smo i rangirali sve gradove i opštine u Srbiji po transparentnosti,
- Indeks transparentnosti preduzeća u državnom vlasništvu – sa kolegama iz Češke uradili smo uporednu studiju propisa koji regulišu položaj, a posebno transparentnost, preduzeća u državnom vlasništvu, na republičkom i lokalnom nivou, te na osnovu istovetnih indikatora ocenili i rangirali po transparentnosti 40 preduzeća u Srbiji i Češkoj,
- Upotreba budžetske rezerve 2019 – uradili smo studiju čiji su se nalazi potvrdili i kroz izveštaj Fiskalnog saveta objavljen krajem 2019. godine
- Business Integrity Country Agenda (BICA) jeste istraživanje zasnovano na metodologiji koju je osmislio i razvio Transparency International koja između ostalog, obuhvata analizu zakonskih rešenja i njihove primene, u oblastima relevantnim za borbu protiv korupcije, a u poslovnom okruženju.
- Protiv nekažnjivosti najtežih oblika korupcije na Zapadnom Balkanu i Turskoj – je regionalni projekat koji se bavi „korupcijom velikog obima“ (grand corruption). Pratimo normativna rešenja i praksu gonjenja najozbiljnih oblika korupcije, što uključuje kako slučajeve koji su bili gonjeni tako i one za koje su postojale sumnje u javnosti, ali nisu ispitani. Drugi aspekt projekta je praćenje pojave da se zakoni i drugi opšti pravni akti prilagođavaju pojedinačnim interesima.
- Doprinos i uvid – propisi za borbu protiv korupcije i praćenje njihove primene
- Pogled na javne nabavke i javno privatna partnerstva u Srbiji – pratimo izmene propisa u ovim oblastima, kao i konkretne slučajeve javnih nabavki i JPP,
- Otvorena vrata pravosuđa, koji realizujemo u koaliciji 12 organizacija koje se bave ljudskim pravima i razvojem demokratije, zajedno sa strukovnim udruženjima i pravosuđu,

- U Nacionalnom konventu o Evropskoj uniji predsedavamo radnoj grupi za Poglavlje 5 – javne nabavke i javno-privatna partnerstva,
- Pristup informacijama - izmene Zakona i izbor poverenika – borili smo se da loša rešenja koja su najavljivana u okviru izmena zakona na budu u konačnoj verziji i da u praksi pokažemo zbog čega je važno da javna preduzeća i preduzeća u državnom vlasništvu ostanu obveznici ovog Zakona,
- Sa šest lokalnih samouprava smo sarađivali na izradi lokalnih antikorupcijskih planova, na formiranju tela za praćenje sprovođenja planova i na podršci telima na početku rada.
- Indeks otvorenosti budžeta je jedno od istraživanja koje redovno sprovodimo,
- Aktivni smo u okviru Koalicije prEUgovor – koja prati reformi u okviru poglavlja 23 i 24,
- U okviru projekta “Ka efikasnijem procesuiranju obelodanjenih sumnji na korupciju” proveravali smo kako su tužilaštva reagovala kada su mediji, nezavisni državni organi ili nevladine organizacije ukazivali na moguću korupciju, a kako na naše inicijative za postupanje,
- Naše Antikorupcijsko savetovalište – ALAC ulazi u 15. godinu rada. U 2019. imalo je više od 400 obraćanja.

Bavili smo se problemima funkcionerske kampanje, finansiranja stranaka, izbornom kampanjom, sukobom interesa, problemima nemedijskoj sceni, stanjem u nezavisnim telima, predstavili smo najveće globalno istraživanje i rangiranje zemalja na osnovu percepcije korupcije – Indeks percepcije korupcije (CPI 2019) Transparency Internationala.

U rubrici "Pod lupom" objavili smo 130 komenatra na korupcijske i antikorupcijske aktuelnosti.

Na Fejsbuk stranicu postavljali smo naše komentare, linkove na izveštaje i fotografije sa naših događaja i skupova na kojima smo učestvovali. Odgovarali smo na poruke, one direktne, kao i na komentare. Tokom 2019. smo imali 1.000 novih lajkova i godinu smo završili sa gotovo 36.000 lajkova

Sa medijima i javnošću smo redovno komunicirali. Prema našem pres klipingu, u 2019. u medijima je bilo 3.693 vesti o nama i našim aktivnostima ili izjava predstavnika TS, što je za oko 500 više nego u prethodnoj godini. Jedan od razlog za ovaj rast su i okrugli stolovi o izbornim uslovima na kojima smo predstavili niz konkretnih predloga za unapređenje propisa i prakse u vezi sa funkcionerskom kampanjom, medijima, finansiranjem izborne kampanje, transparentnošću izborne administracije, zaštitom biračkog prava. Vladina radna grupa nije iskazala spremnost da prihvati ove predloge, pa smo ih u formi amandmana uputili i poslanicima kada su izmene propisa stigle u parlament. I tada je izostala volja da se načini značajniji napredak, ali su naši predlozi i komentari ostali da čekaju neku drugu priliku. Sada se mogu pogledati na našem sajtu, na stranici "Inicijative i analize", gde se nalaze među 215 istraživanja, analize, na srpskom i na engleskom, publikacija, izveštaja o realizovanim projektima, predloga za usvajanje amandmana, izmena propisa, zahteva i inicijativa koje smo slali organima, njihovih odgovori, ili žalbi i tužbi koje smo podnosili.

Organizovali smo, ili smo učestvovali kao suorganizatori, na 24 konferencije, okrugla stola ili konferencije za novinare. Objavili smo 27 saopštenja za javnost.

Redovno, poslednjeg dana svakog meseca, objavljujemo biltene o našim aktivnostima i izbor naših tekstova.

Prisutni smo i na Tviteru - na kraju godine imali smo više od 9.100 pratilaca, što je gotovo 1000 više nego na kraju 2018. godine i 2000 više nego na kraju 2017. godine.

U 2019. godini smo usvojili i novi statut. Skupština Udruženja, 5. jula 2019. je upoznata sa time da predsedniku Udruženja, profesoru dr Vladimiru Goatiju aktuelni mandat ističe 10. septembra 2019. Profesor Goati je zahvalio svima na odličnoj saradnji i ukazao da se neće kandidovati za još jedan mandat na ovoj funkciji nakon isteka postojećeg. Svi prisutni su zahvalili profesoru Goatiju, koji će i dalje biti član skupštine Udruženja, na nemerljivom doprinosu koji je dao predstavljajući kao predsednik organizaciju Transparentnost Srbija u zemlji i svetu od 2002. godine do danas.

Mandat je produžen izvršnoj direktorki, Bojani Medenici, finansijskom direktoru, Danilu Pejoviću, programskom direktoru, Nemanji Nenadiću, kao i članici Upravnog odbora, Nataliji Lašić-Vranić, dok je za novog člana UO izabran Zlatko Minić.

Umesto Marka Savića, Dušana Poznanovića i Predraga Vidakovića, kojima je istekao mandat u Nadzornom odboru, na funkcije u tom organu udruženja izabrani su Marijana Trivunović, Nikola Matić i Dragoslav Veličković.

Što se tiče aktivnosti u januaru 2020. godine, izdajamo predavljanje novog Indeksa percepcije korupcije (CPI). Srbija je po indeksu percepcije korupcije na 91. mestu od 180 zemalja i teritorija sa indeksom 39, istim kao i godinu dana ranije, a prvi put od 2006. godine našla se u donjem delu te liste. Detaljnije u rubrici "Konferencije".

Transparentnost Srbija je u januaru pripremila analizu stanja borbe protiv korupcije i najvažnijih problema sa stanovišta EU integracija, koja će početkom februara biti predstavljena Evropskoj komisiji. Tradicionalno, na poziv EK, predstavnici međunarodnih nevladinih organizacija koje prate stanje na Balkanu izlažu svoje viđenje situacije. Među njima će biti i predstavnici Transparency International, koji predstavljaju izveštaje ogranaka TI iz zemalja našeg regiona.

TS je u ovogodišnjem izlaganju posebno ukazala na probleme u vezi sa javnim nabavkama i javno – privatnim partnerstvima (nedovoljna javnost, zaobilaženje redovne procedure kroz posebne zakone, povećanje broja izuzetih nabavki kroz novi zakon), nedovoljno razmatranje efekata represivnih mera za borbu protiv korupcije, postupci Agencije za borbu protiv korupcije koji dovode u pitanje njenu nepristrasnost, nerešeni problemi u vezi sa izbornim zakonodavstvom i nakon promene u nekoliko zakona krajem prošle godine.

Predstavnici nevladinih organizacija koje prate stanje u oblasti javnih nabavki, kao i nekoliko desetina službenika za javne nabavke, članova Udruženja profesionalac u javnim nabavkama okupili su se 24. januara na Fruškoj Gori kako bi se upoznali sa glavnim odlikama nedavno usvojenog Zakona o javnim nabavkama.

U uvodnom delu, o zakonu je govorio Saša Varinac, advokat i nekadašnji predsednik Republičke komisije za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki. Nemanja Nenadić, iz Transparentnosti Srbije, koja koordiniše radnu grupu za poglavlje 5 unutar Nacionalnog konventa za EU otvorio je debatu o planovima za rad ove radne grupe u narednoj godini, imajući u vidu glavne izazove koji predstoje u primeni novih zakonskih rešenja. On je prisutne upoznao i sa sudbinom amandmana koje su predgale članice radne grupe, uglavnom bez uspeha.

Tokom rasprave je naročito bilo reči o posledicama promene pragova za sprovođenje javnih nabavki, usled čega će daleko veći broj njih biti izuzet nego što je bilo do sada, kao i u vezi sa izveštavanjem o javnim nabavkama i njihovom izvršenju.

U decembru su objavljene 232 vesti ili priloga o aktivnostima naše organizacije odnosno vesti u kojima su citirani stavovi predstavnika TS. Na sajt TS postavili smo niz [inicijativa i analiza](#), kao i zahteva državnim organima i njihovih odgovora.

Prenosimo izbor tekstova koje smo objavili u prethodnom mesecu:

Pod lupom

Korupcija u određivanju obaveza paušalaca

29. januar 2020.

[Ocena predsednice Vlade Srbije](#) da je modernizovanim sistemom za oporezivanje paušalaca „zatvoren veliki prostor za korupciju, s obzirom na to da u tom procesu više niko nema arbitrarna i diskreciona prava u određivanju poreza“ je uglavnom tačna. U sistemu za određivanje poreskih obaveza jeste postojala velika doza arbitrnosti poreskih službenika i to u dva segmenta. Prvi je razvrstavanje velikog broja zanimanja u grupe za oporezivanje, zato što je samo mali broj „pretežnih delatnosti“ preduzetnika bio izričito naveden u propisima, a ostale su pripisivane „srodnim delatnostima“ bez jasnih kriterijuma, dok je sada ova oblast znatno detaljnije uređena.

Takođe, ukinuta je mogućnost da se poreska obaveza umanjuje do 50% ili povećava do 100% po proceni tržišnih uslova poslovanja za šta nisu bili formulisani precizni kriterijumi. Istina je i to da su ove izmene povećale predvidljivost poslovanja. Sporno je u kojoj meri će one povećati i atraktivnost preduzetničkog angažovanja, budući da su promene u velikom broju slučajeva dovele do povećanja poreskih obaveza.

Dok je arbitrnost nesumnjivo bitno smanjena ili potpuno isključena kada je reč o mogućnosti da o visini poreza odlučuju pojedinačni službenici unutar Poreske uprave, ostalo je nedovoljno jasno u kojoj meri su kriterijumi na osnovu kojih je određeno koliko će se poreza

plaćati za koju delatnost objektivno i pravično određeni.

Drugim rečima, i dalje postoji mogućnost za arbitrnost, ali je ona izmeštena na viši nivo – tamo gde se odlučuje visina koeficijenta za svaku profesiju i odluku o tome za koja će zanimanja osnovica biti računata u odnosu na prosečnu zaradu u Republici ili opštini.

Ako se ima u vidu ocena premijerke o zatvorenom prostoru za korupciju, koja je saopštena građanima, onda bi građani trebalo da dobiju i dodatne informacije. Pre svega, u koliko slučajeva je tokom važenja prethodnog sistema takva korupcija bila utvrđena.

Kako bi se bolje razumela veličina problema koji rešavaju nova zakonska rešenja, jednako bi bila bitna i informacija o tome u kojoj meri su ranija rešenja dovela do nejednakog poreskog tretmana poreskih obveznika, i u kojim opštinama se tako nešto najčešće dešavalo.

Šta je iza predloga da Vučić bira sudije i tužioce

20. januar 2020.

Kampanja protiv pravosuđa koju su prethodnih dana pokrenuli predsednik države i ministar unutrašnjih poslova, iz početka je izgledala kao uobičajeni populizam i skretanje pažnje sa drugih pitanja.

Međutim, nakon [izjave državnog sekretara](#) u Ministarstvu pravde da bi bilo dobro da predsednik Srbije bira sudije i tužioce čini se kao da je reč o dalekosežnijem planu. Cilj akcije bi mogao biti pokušaj da se Ustav Srbije promeni tako što bi sudije i tužioci izgubili deo nezavisnosti koji uživaju u sadašnjim normama, umesto da se menja u pravcu koji bi otklonio politički uticaj na izbor, napredovanje i razrešenje sudija i tužilaca.

To bi bilo direktno suprotno ciljevima koje je upravo aktuelna politička garnitura postavila 2013. Bilo bi, naravno, suprotno i onome na šta se Srbija obavezala u okviru evropskih integracija, preporukama koje je dobila od GRECO, pa čak i predlogu za izmenu Ustava koji je iz Vlade već upućen u parlament.

Ovakav predlog očigledno ne bi mogao da dobije prelazne ocene bitnih međunarodnih organizacija. Zato bi se on pre mogao razumeti kao sredstvo pritiska na sudije, tužioce i njihova udruženja da ne traže više i da ne dižu glas jer može biti i gore.

Isto tako, te najave mogu takođe biti i sredstvo „trgovine“ u budućim pregovorima, kako bi se sutra za „odustanak“ od te ideje dobio neki ustupak u vidu gledanja kroz prste za neko narušavanje vladavine prava.

Državni sekretar: Uvesti eksternu kontrolu pravosuđa, npr. da Vučić bira sudije

AUTOR: NI Beograd

Podeli: 0

Državni sekretar u Ministarstvu pravde Radomir Ilić izjavio je da Ustav Srbije mora da se menja kako bi pravosuđe dobilo eksternu kontrolu, jer su sudstvo i tužilaštvo, kako je rekao, postali "neodgovorna grana vlasti" i "zatvoreni sistem koji vodi računa samo o sebi". Naveo je

Sve to ne znači ni da sudije i tužioci rade uvek dobro, ni da ne treba da budu odgovorniji za svoj rad. Međutim, ma koliko bilo rizika u tome da sudije i tužioci polažu račune o svom radu kolegama koje su sami izabrali, to je svakako manje loša varijanta od podvrgavanja pravosuđa kontroli političara.

Nije stvar u registru lobista već u procesu lobiranja

14. januar 2020.

Mediji prenose izjave predstavnika državnih organa da će do proleća u registar lobista biti upisano 30 lobista, ali se niko ne bavi činjenicom da za sedam meseci primene zakona nije zabeležen niti jedan slučaj lobiranja.

Naime, pored registrovanih lobista mogu da lobiraju i neposredno zainteresovana lica koja rade za sebe i za svoje firme, i predstavnici udruženja koji zastupaju interese članova. Od avgusta kada je Zakon stupio na snagu nema aktivnosti.

Nemanja Nenadić kaže za RTS da je nemoguće da se donosiocima odluka na republičkom i lokalnom nivou niko nije obraćao.

"Glavna stvar je da se prati ko pokušava da utiče na donošenje odluka bilo da to čini postpajući u skladu sa zakonom o lobiranju ili na neki drugi način - to je ono što mi treba da dobijemo kao građani, informaciju od državnih organa ko je pokušao da dođe do njih za šta se zalagao i sa kakvim argumentima", navodi Nenadić. Ono što bi bila važna dopuna zakona jeste da državni organi objavljuju ko im se obraćao, unapred, ne čekajući bilo čiji zahtev.

Inače, u februaru počinju dvodnevne obuke za lobiste, predviđene Zakonom o lobiranju. U Agenciji za borbu protiv korupcije očekuju da će do proleća u registar biti upisano do 30 lobista. Rok za prijavu prvih 15 kandidata je 26. januar. Za dvodnevnu obuku budući registrovani lobisti moraju da izdvoje 44.270 dinara. A kada je završe polažu ispit. Uspešni će dobiti sertifikat i uslov da se upišu u registar.

Nevidljive nabavke pravnih usluga javnih preduzeća

13. januar 2020.

U vesti o hapšenju direktora jednog od većih javnih preduzeća može se [pročitati](#) da je podmićivanju prethodilo izvlačenje novca kroz nabavku nepotrebnih usluga od advokata (navodno su te poslove mogli da obave i zaposleni pravnici iz samog preduzeća)

Jedan od načina da se ovakve zloupotrebe spreče jeste veća javnost informacija o nabavkama javnih preduzeća, kroz objavljivanje ugovora iz kojih bi se moglo videti koje usluge su nabavljane i koliko je za to plaćeno.

Međutim, [istraživanje Transparentnosti Srbije](#) (u saradnji sa Transparency International Češke) iz 2019. pokazuje da je upravo ovo jedna od najslabijih tačaka.

Naime, ni jedno od 40 republičkih i lokalnih javnih preduzeća iz ovog istraživanja nije imalo objavljene ugovore za nabavku pravnih usluga, konsultantskih usluga i usluga oglašavanja! Zato se sa razlogom može pretpostaviti da preduzeće "Infrastrukture železnice" nije jedino u kojem je netransparentno poslovanje olakšalo rasipanje i korupciju.

Najavljeni Zakon o utvrđivanju porekla imovine ne uliva optimizam

10. januar 2020.

Nemanja Nenadić, programski direktor organizacije Transparentnost Srbija, gostujući u Novom danu na N1 ocenio je da najavljeni Zakonu o utvrđivanju porekla imovine ima dosta nejasnoća i da ne "uliva optimizam" da će uticati na sistematsko smanjivanje korupcije u Srbiji. On je kao glavne mane naveo izbor direktora tela koji će rukovoditi akcijama procena, ko će sve biti kontrolisan, kao i od koje godine će se krenuti sa kontrolom nezakonitog bogaćenja.

"Mi u Srbiji imamo mnogo zakona koji uređuju deo ove materije. Još su Božidar Đelić i Mlađan Dinkić najavljivali donošenje tog zakona, i tada je promovisana ideja unakrsne provere imovine i prihoda, i bila je ideja da ako se utvrdi neka imovina ili neprijavljeni prihod, da će biti dodatni porez od 20 odsto na tako nešto. Nikada nismo dobili odgovor na pitanje šta su rezultati te mere koja postoji od 2002. ili 2003. godine. Od tada nemamo informacije da li je pokušana ta norma da se primeni. Nikada nismo dobili odgovor iz koga bi dalje proizlazila potreba da se donese novi zakon, da se formira posebna jedinica, kao što se najavljuje sada ovim novim propisom. Ona bi imala svoja nova ovlašćenja na osnovu novog zakona, bio mi mnogo širi krug ljudi kojima bi morala da se dostavljaju dokumentaciju. Ono što je loše je, da bi rukovodioca postavljala Vlada Srbije na predlog ministra finansija, i to je ono što odstupa od prakse da službenici na takvim funkcijama treba da budu izabrani na javnom konkursu", rekao je Nenadić.

Odgovarajući na pitanje na koga će se odnositi ovaj zakon, on odgovara da se može odnositi na bilo koga.

"Ko će biti kontrolisan, određivaće posebna jedinica na osnovu svog godišnjeg plana rada. Kako će to u praksi da izgleda, zaista ne znam. Pretpostavljam da će gledati primarnu dokumentaciju, nema ni potrebe da čovek zna da je kontrolisan, već će gledati podatke o prijavljenim prihodima, o imovini koju određeno lice poseduje, i da će se tek kasnije, tokom ispitivanja, obraćati pojedinim poreskim obveznicima, i tražiti informacije, ali to ćemo tek da vidimo. Ono što može da bude sporno, je to ko će da bude kontrolisan, jer imate pet miliona ljudi koji bi mogu biti da budu predmet kontrole.

Ono što je tu loše sa stanovišta bojazni od zloupotrebe je što neće biti javni elementi za kontrolu i što može doći do političke zloupotrebe", kaže Nenadić.

On objašnjava da upravo zbog toga mora da postoji više javnih podataka na osnovu čega se kreira taj uzorak za ispitivanje.

Komentarišući mogućnost smanjivanja korupcije nakon stupanja na snagu ovog najavljenog akta, on kaže da nema nekog naročitog razloga za optimizam.

"Može biti dobrih efekata za borbu protiv korupcije, ali nemamo nikakvu vrstu garancije u odredbama ovog zakona. Ono što smo mi predlagali je da se uvede delo nezakonito bogaćenje, ali se jasno kaže da se to delo odnosi na ljude koji su bili u prilici da zloupotrebe javne resurse. Na javne funkcionere i službenike. Na početku su prihvaćeni naši predlozi, ali se kasnije od toga odustalo", napominje on.

Nenadić podseća da se u Srbiji decenijama unazad pokušava sa donošenjem pravnih akata koji bi smanjili korupciju, ali da to do sada nije imalo posebnog efekta.

Takođe, kao jedan od glavnih problema u dosadašnjoj raspravi o ovom zakonskom aktu je naveden vremenski period od kada bi on trebalo da funkcioniše, odnosno od kada bi trebalo da se kontroliše ko se nezakonito obogatio.

"Problem je u tome što prema postojećim poreskim propisima postoji zastarevanje.

Postoji propis da država uređuje poreske obaveze. To pravo trenutno zastareva nakon pet godina. Tako da uvođenje bilo kog propisa koji je duži od pet godina stvara veliki rizik da te norme budu proglašene za neustavne. Zbog toga je naš glavni apel od kada je počelo da se priča o njegovom donošenju je da moraju da budu proverene neke ključne odredbe pre nego što bude usvojen, a ne da se nakon usvajanja možda utvrdi neustavnost zbog koje bi nastala mnogo veća šteta", ističe Nenadić.

Saopštenja

Zakon o posebnim postupcima podriva sistem javnih nabavki

29. januar 2020.

TS je uputila dopis svim poslaničkim grupama sa pozivom da se poseban zakon za infrastrukturne projekte povuče iz procedure ili da se iz njega brišu odredbe suprotne Zakonu o javnim nabavkama i Zakonu o javno-privatnom partnerstvu:

Zakon o posebnim postupcima radi realizacije projekata izgradnje i rekonstrukcije linijskih infrastrukturnih objekata od posebnog značaja za Republiku Srbiju, čiji se predlog nalazi pred narodnim poslanicima, još jedan je u nizu akata koji možda imaju za cilj, a svakako imaju za posledicu podrivanje sistema javnih nabavki. Iako je na predlog iste Vlade, pre manje od mesec dana, usvojen novi Zakon o javnim nabavkama, u cilju usklađivanja sa pravilima Evropske unije, sada se donosi akt na osnovu kojeg će projekti vredni nekoliko milijardi evra biti ugovarani po drugačijoj proceduri.

I ovaj zakon, kao i njegovi prethodnici, poput onog koji je donet u vezi sa projektom „Beograd na vodi“ i koji je poslužio kao uzor u nekoliko kasnijih slučajeva, slede naopaku logiku – ako je nešto „od posebnog značaja za Republiku Srbiju“, onda će se ugovarati uz primenu pravila koja u manjoj meri obezbeđuju zaštitu javnog interesa (pre svega transparentnost i konkurencija).

Iako predlog zakona donosi definiciju „projekata od posebnog značaja“, suštinski će ovaj akt pre svega služiti kao pokriće za odstupanje od opštih pravila u situacijama kada je finansiranje i izvođenje projekta već dogovoreno ili se očekuje da će biti dogovoreno kroz sporazume sa drugim državama (npr. izgradnja metro linija u Beogradu). To se priznaje i u jednom delu obrazloženja predloga zakona: „Da li je promenu moguće ostvariti primenom važećih propisa? Moguće je, ali bi rok realizacije, odnosno vreme početka i završetka ovih projekata bio značajno produžen i u nekim situacijama možda ne bi bile ispunjene preuzete obaveze iz potpisanih bilateralnih sporazuma“. Stoga, donošenje ovog akta može biti odgovor na kritike iz EU u vezi sa poglavljem 5 pregovora, da Srbija previše često koristi kao izuzetak od primene pravila o javnim nabavkama međudržavne sporazume. Nakon što ovaj „poseban zakon“ bude usvojen, on će poslužiti da se ono što je već dogovoreno sa predstavnicima drugih država i njihovih banaka i firmi obavije u formi pravnog akta i nekakvog postupka za odabir ponuđača.

Zakon će se odnositi na projekte izgradnje i rekonstrukcije javne linijske saobraćajne infrastrukture (putna, železnička, vodna i vazдушna), „od posebnog značaja za Republiku Srbiju,“ a koji su to projekti određuje Vlada. I bez posebne odluke Vlade kao takvi projekti su određeni oni koji su vredniji od 50 miliona evra, a koji će se realizovati kroz neki oblik javno-privatnog partnerstva.

Izuzimanje iz obaveze da se ove nabavke planiraju kao sve druge smanjuje mogućnost uvida u procenjenu vrednost nabavke i način kako se do te procene došlo. Skraćenje rokova za dostavljanje ponuda, uticaće na smanjenje konkurencije, a mogućnost da naručilac zaključi ugovor iako je uloženi zahtev za zaštitu prava izložiće pravna sredstva riziku od štete.

Poseban zakon takođe oslobađa naručioca od obaveze da od Uprave za javne nabavke zatraži mišljenje o tome da li postoje valjani razlozi za primenu pregovaračkog, umesto otvorenog postupka.

Pored svega toga, izričito se navodi da kada postoje međunarodni sporazumi, onda će se primenjivati pravila koja su definisana tim sporazumima.

Do najvećih narušavanja sistema dovešće primena članova 37. do 48. ovog akta. Naime, tu se navodi da „naročito u slučaju hitnosti i ugroženosti realizacije projekta“ (znači, može i u drugim situacijama, a ugroženost je navedena samo primera radi), ako je urađena prethodna studija opravdanosti sa generalnim projektom, Vlada može doneti odluku da se za projekat ili pojedine faze i aktivnosti projekata uopšte ne primenjuju pravila javnih nabavki već „poseban postupak za izbor strateškog partnera u cilju realizacije projekta od posebnog značaja za Republiku Srbiju“.

Očigledna je namera da se takvi posebni postupci „skroje po meri“ unapred odabranog strateškog partnera. Naime, izričito se predviđa, u članu 39. stav 3, da će Vlada donositi uredbu sa pravilima za način izbora „strateškog partnera“ za svaki projekat pojedinačno!

Imajući sve to u vidu, jedino bi bilo ispravno da se ovaj zakon povuče iz procedure ili da iz njega brišu članovi 32. do 48, i da se na izgradnju infrastrukturnih projekata primenjuju opšti Zakon o javnim nabavkama i Zakon o javno-privatnim partnerstvima i koncesijama. Takođe podsećamo na potrebu da se Zakon o javno-privatnim partnerstvima bitno unapredi, jer se u praksi pokazalo da sadašnji ne obezbeđuje ni elementarnu transparentnost (objavljivanje ugovora).

Kada je reč o drugim odredbama ovog posebnog zakona, koje se odnose na eksproprijaciju i druga pitanja, i njih bi trebalo rešavati na sistemski način, to jest kroz eventualnu promenu i dopunu propisa koji se odnose na te oblasti, a ne kroz stvaranje posebnih pravila samo za jednu vrstu objekata od javne namene

Konferencije

Srbija u donjoj polovini svetske liste na Indeksu percepcije korupcije

23. januar 2020.

Srbija je po indeksu percepcije korupcije na 91. mestu od 180 zemalja i teritorija sa indeksom 39, istim kao i godinu dana ranije, a prvi put od 2006. godine našla se u donjem delu te liste, pokazuje globalni Indeks percepcije korupcije CPI 2019 koji je danas objavila organizacija Transparensi internešenel (Transparency International).

Srbija na novoj listi deli 91. mesto sa Turskom, što je pad za četiri pozicije u odnosu na prethodno istraživanje. Sa indeksom 39 Srbija zaostaje četiri poena za svetskim prosekom a 27 poena za prosekom zapadnih zemalja članica EU, saopštila je izvršna direktorka TS Bojana Medenica.

Komentarišući rezultate istraživanja, profesor Vladimir Goati ocenio je da nalazi ne ukazuju samo da je stepen korupcije u Srbiji visok već i da je ta pojava endemskog karaktera. "To govori o slabosti vladavine prava ali i o postojanju ozbiljnih smetnji ekonomskom razvoju", kazao je Goati na konferenciji za novinare u Beogradu. On je ocenio da je jedan od ključnih instrumenata koji omogućava "hiperendemsku" korupciju, praksa imenovanja vršilaca dužnosti u javnom sektoru. "Imenovanjem v.d. upravnika javne svojine na period od šest meseci, vladajuća stranka, ko god da je na vlasti, drži sve nosioce moći upravljanja na kratkoj uzici. Taj instrument je poguban i potrebno ga je što pre ukinuti iako vlast ne želi da se odrekne te prakse ad hok upravljanja", kazao je Goati.

Programski direktor Transparentnosti Srbija Nemanja Nenadić ocenio je da je percepcija korupcije u Srbiji visoka zato što je i korupcija velika. "Percepcija korupcije se sporo menja čak i kad zemlje rade kako treba a mi ne radimo sve što je potrebno. Očigledno je da je percepcija korupcije u Srbiji velika jer se ne rešavaju ni slučajevi u kojima ima dovoljno dokaza za korupciju, jer tužilaštvo ne ispituje slučajeve za koje postoje saznanja o korupciji, jer nije potpuno obezbedjena vladavina prava", naveo je Nenadić. Po njegovim rečima, posebno je problematično v.d. stanje u javnoj upravi i javnim preduzećima iako je to protivno zakonskim odredbama iz 2011., odnosno 2013. godine. "To se namerno ne rešava pa se onda dešava da MMF mora da podseća Srbiju da poštuje svoje zakone i ukine taj oblik političke kontrole unutar jednog dela javnog sektora", rekao je Nenadić.

Po oceni Transparentnosti, stagancija Srbije u istraživanjima o korupciji je najmanje što se može očekivati u situaciji u kojoj Vlada otvoreno krši i relativizuje antikorupcijska pravila koja je sama predložila, a tužilaštvo ne daje jasne odgovore na javno iznete i dokumentovane sumnje na korupciju.

Koncentrisana politička moć i podrška građana za borbu protiv korupcije nisu iskorišćeni za jačanje institucija i vladavine prava, što bi obezbedio da sistem odgovornosti funkcioniše bez obzira na postojanja „političke volje“, a pogotovo bez „političkog naloga“. Antikorupcijska strategija za period 2013. - 2018. u kojoj je najavljena „nulta tolerancija korupcije“ i Akcioni plan za poglavlje 23 EU integracija (2016-2018) nisu ispunjeni, a o razlozima za te propuste nije vođena rasprava u Skupštini.

I pored toga što su ocene Evropske komisije i međunarodnih posmatrača često bile kritičke, pritisak nije bio dovoljno snažan da bi doveo do bitne promene stanja. To se pokazalo i na primeru izmene četiri zakona koji su od značaja za finansiranje kampanje i sprečavanje zloupotrebe javnih resursa za partijske svrhe, iz decembra 2019. Naime, tim izmenama nisu otklonjeni čak ni oni problemi na koje je Srbiji još 2016. ukazao ODIHR, iako se u proces dijaloga oko izbornih uslova uključio i Evropski parlament.

Tokom proteklih 12 meseci je dugogodišnje ignorisanje zakonske obaveze Vlade da direktore javnih preduzeća i pomoćnike ministara izabere na konkursu preraslo u otvorene tvrdnje da je politička kontrola vršilaca dužnosti, koji se mogu zameniti bilo kad i bez bilo kakvog obrazloženja, u stvari dobra stvar. Kao veliki problem ostaje i nedovoljna transparentnost rada, uz porast broja rešenja Poverenika za informacije koja su ostale neizvršena.

Mehanizmi za suzbijanje korupcije su suspendovani kod ugovaranja najvećih infrastrukturnih projekata. Pored međudržavnih sporazuma, koji se već duže vreme koriste za izbegavanje nadmetanja, nadzora i transparentnosti, tokom 2019. je doneto i nekoliko „zakona za jedan projekat“ koji imaju sličan efekat. Pored moguće štete po budžet zbog zaključivanja ugovora pod uslovima koji nisu provereni na tržištu, na ovaj način se nanosi nenadoknativa šteta poverenju u pravni poredak.

Na globalnom nivou, najbolji rezultat imaju Novi Zeland i Danska koji dele prvo mesto sa indeksom 87 a sledi Finska sa 86 dok su na dnu liste Somalija, Južni Sudan i Sirija. Od zemalja regiona, najbolje je plasirana Slovenija sa indeksom 60, sledi Hrvatska sa indeksom 47, Crna Gora sa indeksom 45 dok BiH ima indeks 36 a Severna Makedonije 35. Nula na skali označava visok stepen korupcije a indeks 100 odsustvo korupcije.

Foto: www.mc.rs

Inicijative i analize

Dokumenti o rekonstrukciji Trga Republike

27. januar 2020.

Poverenik za informacije od javnog interesa i zaštitu podataka o ličnosti naložio je Gradu Beogradu da odgovori na zahtev Transparentnosti Srbija u vezi sa radovima na Trgu Republike.

TS je još 13. septembra od Gradske uprave - Sekretarijata za stambene i komunalne poslove zatražila da dostavi dokumenta u vezi sa rekonstrukcijom Trga, koja je obavljena na osnovu ugovora koji je Grad Beograd zaključio sa konzorcijumom koji predvodi Strabag doo.

Zatraženi su dokument naručioca kojim je utvrđeno da li su radovi na rekonstrukciji Trga Republike izvedeni u svemu prema ugovornim obavezama i u čemu se sastoji eventualno odstupanje od ugovornih obaveza (npr. izveštaj nadzornog organa i drugo), zatim dokument ili dokumenti iz kojih se može videti da li je izvođaču radova plaćena ugovorena cena i dokument iz kojeg se može videti da li je naručilac vratio ponuđaču sredstva kojima je garantovao izvršenje ugovornih obaveza.

TS je takođe tražila i informaciju i kopije relevantnih dokumenata u posedu Gradske uprave o tome da li je izvođaču radova na Trgu Republike upućen zahtev da izvrši neke ispravke izvedenih radova, da li mu je upućen upit o mogućnosti da se takvi radovi izvedu (npr. na osnovu primljenih pritužbi građana), kao i kopija komunikacije koju je Gradska uprava - sekretarijat za komunalne i stambene poslove, kao naručilac imala sa drugim organima Grada Beograda u vezi sa eventualnim dodatnim radovima i ispravkama izvedenih radova na Trgu Republike.

Grad Beograd na zahtev nije odgovorio, zbog čega se TS žalila. Gradska uprava nije odgovorila ni na dopis Poverenika koji je dostavio žalbu TS, te je Poverenik 21. januara doneo rešenje kojim se Gradskoj upravi nalaže da u roku od tri dana odgovori na zahtev TS.

Radovi na rekonstrukciji Trga Republike počeli su u avgustu 2018. godine. U septembru 2019. godine, kada su okolne ulice otvorene za saobraćaj, utvrđeno je da su površine kocki kojim su saobraćajnice popločane toliko grube da biciklisti i motociklisti gotovo uopšte ne mogu da saobraćaju, a da se je otežano kretanje i drugih vozila, uključujući i autobuse i trolejbus. Zbog toga su gradske vlasti naložile da se sve kocke preslože, odnosno okrenu naopačke, tvrdeći da to neće iziskivati dodatne troškove. TS je tada tražila informacije o tome ko je u Gradu "primio" radove, odnosno potpisao izveštaj da su prvobitno radovi urađeni u skladu sa ugovorom.

Nakon okretanja kocki, zamenik gradonačelnika je saopštio i ukupnu cenu radova - 744.427.624,47 dinara, 24 miliona manje od ugovorene vrednosti. Nisu, međutim, objavljeni niti dokumenti koje je TS tražila, niti bilo koji drugi dokumenti u vezi sa ovim radovima, uključujući i ugovor na koji se zamenik gradonačelnika pozivao.

Mediji

Vlada ne poštuje pravila koja je sama donela

Blic, 26. januar 2020.

Percepcija o korupciji u jednom društvu se veoma sporo menja i kada zaista ima bitnih pomaka. Međutim, ovde je problem to što iza najave borbe protiv korupcije i opravdanih kritika ponašanja prethodnika nije usledila suštinska promena ponašanja. Jednostavan i svima znan primer mogu da budu ona čuvena 24 izveštaja Saveta za borbu protiv korupcije iz perioda do 2012, za koje je čak Evropski parlament tražio da se ispituju. I onda imate situaciju da je Vlada i posle te godine nastavila sa praksom ignorisanja novih izveštaja tog istog Saveta - kaže za Blic programski direktor TS Nemanja Nenadić.

U izveštaju o Indeksu percepcije korupcije (CPI 2019) navodite da Vlada otvoreno krši i relativizuje antikorupcijska pravila koja je sama predložila.

- Aktuelna politička garnitura je usvojila još 2012. novi Zakon o javnim nabavkama sa brojnim antikorupcijskim pravilima i Zakon o javnim preduzećima koji je predvideo profesionalno upravljanje i mere za nadzor. Umesto da primenjuje ta pravila, Vlada je izbušila sistem javnih nabavki ugovarajući najvrednije poslove bez nadmetanja na osnovu međudržavnih sporazuma ili nekih leks specijalisa. Konkursi za direktore javnih preduzeća su raspisivani, ali ne i dovršeni, već tim značajnim delom javnog sektora i privrede upravljaju lako zamenjivi i politički postavljeni vršioći dužnosti.

Ocena je i da tužilaštvo "ne daje jasne odgovore na javno iznete i dokumentovane sumnje na korupciju".

- Primeri su brojni, a među onima koji su bili najviše medijski eksponirani se nalaze i nabavka novogodišnjih ukrasa u Beogradu, nabavke bezbednosnih kamera na Kosovu i mogući štetni ugovori fabrike "Krušik" sa privatnim partnerima. Ponekad tužilaštvo razmatra predmet, zaključi da nema krivične odgovornosti, ali ne pruži javnosti adekvatne informacije o tome kako se došlo do takvog zaključka. Često se nepostupanje povezuje sa političkim pritislima, a tužilaštvo tome daje povoda svojim ćutanjem i prepuštanjem inicijative političarima iz izvršne vlasti da saopštavaju informacije o krivičnim predmetima.

Kako komentarišete stav Agencije za borbu protiv korupcije u slučaju „Krušik“?

- Agencija za borbu protiv korupcije u slučaju „Krušik“ nije pokrenula postupak da ustanovi da li je bilo nekog sukoba interesa u postupanju ministra unutrašnjih poslova, već je izdala saopštenje koje negira mogućnost takvog sukoba interesa, pozivajući se na to da ministrov otac nije formalno angažovan u firmi koja je trgovala oružjem. Problem je u tome što se u saopštenju uopšte ne pominje jedan od mogućih vidova angažovanja o kojem su objavljeni podaci (pravni zastupnik), što baca sumnju u objektivnost i potpunost njihovog ispitivanja tog slučaja.

Navodite i da je Srbija jedna od zemalja koje imaju brojna pravila u vezi sa finansiranjem stranaka i kampanja, ali su ona ostala mrtvo slovo na papiru.

- Zakon o finansiranju političkih aktivnosti iz 2011. je doneo brojna dobra pravila, ali se ubrzo pokazalo da su mnoga od njih nepotpuna. Potreba za brojnim izmenama je uočena ubrzo potom, menjan je 2014. i 2019, ali ne po tim planovima. Jedina oblast u kojoj se zakon manje-više primenjuje onako kako je napisano jeste raspodela budžetskih sredstava. Međutim, zakon nije obezbedio da građani dobiju razumno uverenje u potpunost i tačnost izveštaja o finansiranju kampanje i da budu kažnjeni oni koji ta pravila krše. Pored slabosti samog zakona, tu Agencija za borbu protiv korupcije i javno tužilaštvo imaju značajan deo odgovornosti, jer nisu do kraja ispitane ni neke od najočiglednijih sumnjivih situacija, poput spiska nekoliko hiljada istovetnih donacija za kampanju, gde su među navodnim davaocima bili navedeni i primaoci socijalne pomoći. U svetu se politička korupcija uglavnom vezuje za uticaj krupnog biznisa na politiku i zarobljavanje državnih institucija od strane finansijskih moćnika. Moj utisak je da u Srbiji stvari često funkcionišu u obrnutom pravcu.

Neki od najvećih infrastrukturnih projekata ugovaraju se bez javnih nadmetanja.

- Za takve aranžmane građani nikada nisu dobili razumno obrazloženje. Na primer, kada smo javno postavljali pitanje hoće li za odabir partnera za „Beograd na vodi“ biti raspisano nadmetanje, tadašnji prvi potpredsednik Vlade je poručivao da se „mora poštovati zakon, ali i tuđi novac“ i da „onaj ko traži da se raspiše konkurs pronađe 3,1 milijardu dolara“. Na kraju se ispostavilo da se unapred dogovoreni investitor obavezao da uloži 150 miliona u zajedničko preduzeće plus 150 miliona kredita. Stvar je jednostavna – ako je unapred odabrani partner dao najbolje uslove, on bi svakako pobedio i na nadmetanju, a odluka Vlade da se ne ide u nadmetanje trajno ostavlja sumnju da je aranžman mogao biti povoljniji za državu. Slična je stvar i sa vezanim poslovima, kada iz iste zemlje (najčešće Kine) uzimamo zajam i obavezujemo se da platimo njihovu firmu da uradi posao.

Predstavnici Vlade predstavljaju poslanicima i javnosti jedan deo priče – da je reč o zajmu sa niskom kamatnom stopom i da je korisno graditi puteve. Međutim, uopšte se ne trude, niti im poslanici traže, da predoče drugi deo ekonomske analize – koliko bi u zbiru koštalo kada bi kredit bio nešto skuplji ali cena radova niža usled tržišnog nadmetanja. „Nova moda“ su posebni zakoni za jedan projekat, koji se takođe najavljuju kao „dobra praksa“.

Ako opšti zakon nije dovoljno dobar, zato što, na primer, rokovi za eksproprijaciju nisu dovoljno brzi, onda njega treba menjati, a ne izmišljati pravila za svaki pojedinačni slučaj. Pored mogućih ekonomskih štetnih posledica, najveći problem je to što kada se u tako nekom velikom projektu odstupi od zakonskih pravila, onda se dovodi u pitanje čitav sistem. Koji legitimitet država ima da sutra osudi na zatvorsku kaznu predsednika opštine ili direktora škole što nije organizovao javnu nabavku stolica, ako bez nadmetanja ugovara izgradnju autoputeva i termoelektrana?

Srbija je definitivno mesto gde uzbunjivači nikako nisu poželjni...

- Kada neko, kao što je to učinio Aleksandar Obradović, iznese u javnost podatke koji ukazuju na moguće privilegovanje jednog poslovnog partnera državnog preduzeća, najvažnija je stvar brza reakcija u ispitivanju tih navoda, utvrđivanje da li je zaista došlo do štete i iz kojih razloga. Dosadašnje reakcije zvaničnika uopšte nisu išle u tom pravcu, već ka ličnom diskreditovanju njegovih motiva i to može negativno uticati i na druge ljude. Zakon o zaštiti uzbunjivača je trebalo da obezbedi upravo suprotno – da se sazna za moguće nezakonito i štetno postupanje i da se takvi slučajevi ispituju. Hapšenje Obradovića je učinilo vidljivim još jedan problem – da ne može biti primerena apsolutna zabrana da se u javnosti obelodane podaci koji su formalno označeni kao tajna, jer takvu oznaku i dalje nose i neki dokumenti koji to ne zaslužuju.

Ne dam v.d. stanje

Peščanik, Zlatko Minić, 19. januar 2020.

Ah, kakvo iznenađenje. MMF je upozorio da predugo traje v.d. stanje u javnim preduzećima (JP) i da je potrebno da ona dobiju profesionalnu upravu, kako bi bila transformisana. Mediji koji su osam godina ćutali ili retko progovarali o partijskom čerupanju javnog sektora, ustreptali su i zapitali se – ljudi moji, pa šta se to dešava.

Mnogi bi mogli da im odgovore – pa rekli smo vam, upozoravali smo. Na primer, Fiskalni savet je još 2014. [zaključio](#) da „državna i javna preduzeća prete da potope javne finansije Srbije“ i da je „partijsko upravljanje državnim preduzećima dobrim delom uzrok većine sadašnjih problema“ u JP. Profesor Milojko Arsić ukazivao je na razmere katastrofalne štete koja se nanosi državi zbog nestručnog upravljanja i nesprovođenja profesionalizacije. Mi u Transparentnosti dosadili smo i sami sebi ponavljanjem istih primedbi – od toga da se usvaja novi Zakoni o javnim preduzećima koji ostavlja prostor za partijsko upravljanje, do predstavljanja analiza kako to u praksi izgleda. A država, predstavnici vlasti, od 2012. godine najavljuju reforme. Profesionalizacija i departizacija javnih preduzeća bilo je jedno od glavnih predizbornih obećanja. Raskidanje sa lošim praksama prethodne vlasti, proverbijalno krive za sve. Te 2012. godine usvojen je novi Zakon o JP i odmah prekršen, jer nisu raspisani konkursi za direktore JP u kojima su, neposredno pre donošenja zakona, na čelo postavljeni partijski funkcioneri. A većina konkursa koji su 2013. raspisani ni do danas nisu okončani. Novi zakon usvojen je 2016. Tek početkom 2017, kada je već isticao rok da se izaberu direktori, raspisani su novi konkursi.

Ministar privrede Goran Knežević obećao je tada da na čelu javnih preduzeća neće biti stranačkih funkcionera, da će konkursi i izbori direktora biti sprovedeni onako kako to zakon nalaže, uz ogradu da će „možda za par dana rokovi biti probijeni, ali to nije značajno. Važno je da dobro uradimo te konkurse“. Direktori će na konkursima biti izabrani „za mesec, mesec i po dana“, obećao je neupućeni ministar.

„Mesec, mesec i po“ se otešlo na vučičevske dve, dve i po godine, a sada već i na tri, tri po. Sa tendencijom daljeg otezanja.

Mediji su naime ovih dana, nakon upozorenja MMF-a podvukli crtu i izvestili nas da od 37 javnih preduzeća na republičkom nivou (taj broj uključuje JP i preduzeća u državnom vlasništvu na koja se primenjuje Zakon o JP) oko 20 njih ima rukovodioce koji su u v.d. statusu. Većina je u v.d. statusu znatno duže nego što dozvoljava zakon.

U jednom slučaju sud je [osporio](#) legitimnost odluka koje je donosila direktorka koja je u v.d. statusu duže od godinu dana. U pravnoj državi to bi mogao da bude kamen koji bi pokrenuo katastrofalnu lavinu, sa nesagledivim ekonomskim posledicama. Ali ne i u Srbiji. Jer mi imamo Atlasa koji sam nosi Srbiju na leđima, odlučuje o v.d. stanju i o njegovim ekonomskim posledicama. Pa može da odluči i da v.d. stanje ima pozitivne efekte na stopu rasta.

O čemu je reč?

Čak i mediji koji ne vole da postavljaju neprijatna pitanja (i time direktno ruše Vučića), nisu mogli a da se ne zainteresuju za to da li će se nešto učiniti u vezi sa v.d. stanjem u javnim preduzećima.

Ili, da izbegnemo ovaj neodređeni pasiv – da li će Vlada Srbije sprovesti zakon. Da li će formirati komisije (ako to već nije učinila 2017. nakon raspisivanja konkursa) i da li će te komisije okončati konkurse. Ili raspisati nove.

Jer je od raspisivanja još nekončanih konkursa stasala nova generacija profesionalaca koji ispunjavaju uslove. I da li će Vlada prethodno usvojiti podzakonske akte koji treba da regulišu profesionalizaciju – obuku nadzornih odbora u oblasti korporativnog upravljanja, finansijske stimulacija za (profesionalne) direktore koji uspešno budu rukovodili preduzećima, koja su prethodno oslobođena obaveze da vode socijalnu politiku.

Odgovor?

Premijerka Srbije Ana Brnabić poručila je da će izbor direktora javnih preduzeća biti deo reforme tog sektora posle parlamentarnih izbora i da će to biti „u fokusu“ buduće vlade. Vlada je naime u međuvremenu radila neke druge važne stvari – rešavala je „problem preduzeća u stečaju: Železare u Smederevu, RTB Bora, HIP Azotare i PKB Beograd“.

To su znači kapaciteti vlade. Premijerka ne veruje da su sve te stvari mogle da se rade istovremeno i kvalitetno. To je nalik na njenu [izjavu](#) s početka 2018. da „postoje kašnjenja u reformama u vezi sa vladavinom prava, ali je za Srbiju važniji kvalitet nego brzina“.

I možda bi neko naivan pomislio – pa nema veze, sad će izbori, oni će to da završe do kraja 2020, inače će opet da im raznorazni domaći i međunarodni kritičari sednu za vrat. Kad ono, iz jednoipčasovnog gostovanja u jutarnjem programu, Aleksandar Vučić progovara. To što je on rekao teško je prepričati, a kamoli shvatiti.

V.d. stanje naime ostaje na snazi, jer Vučić lično tako želi. Obrazloženje je, kako sam ja (sigurno pogrešno i zlonamerno) shvatio, da bi profesionalizacija upravljanja javnim sektorom ugrozila budućnost naše dece, pošto bi se stvorio pritisak sistemom spojenih sudova na onog malog Nadinog sina, bistrog klinca Tomu, da podigne plate u Moni. A Vučić voli odgovornost i disciplinu, a ne da se arče JP kao da su alajbegova slama. A poznato je da se slama najbolje štiti kad je čuva v.d. partijski poslušnik. A ako, kad vidite i čujete Vučića, pomislite – „koja budala“, nema veze, važno je da pada nivo javnog duga, a istovremeno su nam investicije sve veće. Što je verovatno direktno, preko spojenih sudova, povezano sa v.d. stanjem u JP.

Ako ne verujete, [poslušajte](#) sami, a ako vam je muka da gledate, evo kako je taj dribling izgledao, od reči do reči:

Voditelj: Juče kažu (MMF, primedba Z.M.) da ukinete v.d. stanje da su mnogi rukovodioci upravo...

Vučić: Neću da ukinem... Ja ne dam, ja ne dam, zato što bi ti raspušteni direktori ponovo da naprave neprivlačnim privatni sektor i da sve pozapošljavaju u javni sektor i da to ne može privatnik više da izdrži. Zato što morate da posmatrate... sve je sistem spojenih sudova. Zato što, koliko god se radujem i borim se za radnika, da povećamo minimalac za 11,2 odsto, jer znam da će najsiromašniji radnici time najviše da dobiju, toliko brinem hoće li vlasnik Mone, jer to je bistar bistar mali, klinac roditelja Nade i zaboravio sam otac kako se zove, Toma mislim da se mali zove, bistar mladić, kaže – meni ne odgovara da se toliko povećava minimalac, jer ja plaćam toliko i toliko stotina radnika. Morate da vodite računa...

Voditelj: To je privatna firma...

Vučić: Naravno, zato što mi ne vodimo naša javna preduzeća kao da je privatna firma nego kao da je alajbegova slama. Kad se budemo navikli...

Voditeljka: Pojavljuju se šale na tu temu da vi volite v.d. stanje.

Vučić: ja ne volim v.d. stanje, ja volim disciplinu i odgovornost.

Voditelj: Da li to znači da nećete poslušati i usvojiti ovu odluku?

Vučić: Delimično ćemo da usvojimo, delimično ćemo da usvojimo. Ja sam gori MMF od MMF-a. I zato sam vam doneo Srđane, vi se smežete Srđane, vi mislite svi. Mnogi od vas misle i govore u sebi jesi video onu budalu, a zato vaša deca, zato vi ne morate da brinete sutra da vam neko kaže da vam je zemlja prezadužena, naprotiv Srbiji pada nivo javnog duga, a istovremeno su nam investicije sve veće. E pa sad da li je to zbog ovog ili onoga vi to razmislite.

Tema se tu odjednom menja, voditelj govori kako je Vučić jedini predsednik koji dolazi u jutarnji program, kako je zbog toga njima veća gledanost, a Vučić dalje iznosi svoje ideje. I na kraju zbog smejanja budali, zbog „ovog ili onog“ i zbog opaske o gledanosti ne saznasmo ni šta je to Vučić doneo Srđanu ni šta će delimično usvojiti. Ni u kom će svojstvu to usvojiti – kao predsednik SNS-a, kao neformalni savetnik premijerke, ili prosto kao Vođa.

